

Szóval könyveket vásároltam magamnak. Könyveket vásároltam szüntelen. Nehéz lenne megmondani, miért kínzott folyamatosan ez a csillapíthatatlan kényszer. Tény és való, hogy olvasni szerettem, igaz, hogy a könyvek érdekelték, azonban ennél többről volt itt szó. Égető szomj, már-már testi vágy ösztökélt a minél több kötet felhalmozására, attól tulajdonképpen teljesen függetlenül, hogy lesz-e időm valaha is végigolvasni őket, vagy magányosan és érintetlenül fognak porosodni (feltételezhetően hosszú) életem végéig valami polcon, számomra meg csupán a látványukból származó bűvös kép marad. Az nem számított. Habár magától értetődően sokat olvastam. Könyvtárba meg nem jártam. Ha rákérdeztek, miért, azt mondtam, hogy én már csak így vagyok ezzel. Mint más a nőekkel. Nem szívesen osztozkodom senkivel. Tréfálkozva mondtam ezt, mert másképp kimondani ilyesmit nem lehet. S mert tréfálkozva mondtam, senki sem hitte el nekem.

Azt hiszem, mindig sarjadoszott a birtokvágy bennem. Nem is emlékszem rá pontosan, mikor tört rám végül a mostanit megközelítő erővel. Azok közé tartozom, akik igyekeznek a gyermekkorukra nem emlékezni. Abban azonban biztos vagyok, hogy amikor az osztálytársaim megjelentek kézenfogva az első lányokkal, én már egy tiszteletet parancsoló magánkönyvtár önkényura voltam. Ez azonban nem jelenti, ő, egyáltalán nem jelenti azt, hogy különös, förtelmes ferde hajlamú volnék, aki számára az egyetlen lehetséges élvezet a szépirodalomban való elmélyedés. Normális, egészséges és mindemellett förtelmesen fiatal férfi vagyok, egy normális férfi minden létező ösztönével, reflexével és gyengeségével. Semmit sem vonok meg magamtól. A könyveket egyszerűen többre tartom, mint a nőket.

Ami pedig a női nemet illeti, házamban egyetlen állandó képviselője tanyázott, nagyanyám, akivel se féltékenység, se birtokvágy időtlen idők óta nem kötött össze. Ehhez hozzátartozik, hogy minket időtlen idők óta nem kötött össze semmi sem. Hacsak nem a lakás. Az igazat megvallva, nem is ismertük egymást tisztességesen. Ő meg ráadásul azzal vádolt, hogy elhanyagolom. A nők, úgy tűnik, szeretnek ilyesmivel vádaskodni ok nélkül is, én meg okot adtam neki éppen eleget. Elsősorban ezzel az olvasással. Jó ideje megtagadta a velem való beszélgetést. Habár azt sem árt megjegyezni, hogy többnyire teljesen passzív volt. Csak kukszolt a sarokban, egy fotelben, hallgatott, mint alattomos, öregségben megöszült hermelin, és gyanakvón követte minden mozdulatomat tekintetével, amitől az ember lapockája menthetetlenül viszketni kezdett. A párbeszédet pedig rosszindulatúan megtagadta. Egyetlen foglalatossága a reggeli séta volt a parkban. Egyszer meglestem. Négy zsömlye volt nála és egy napilap. Leült egy padra, a zsömlyéket feldarabolta és szétszórta, a dézsmára gyűlt galamboknak pedig felolvasott a napilapból. Bájos kis matinéja pontosan annyit tartott, amennyit a madarak reggelije. Aztán hazatért hozzám, hallgatni. A galamb, az a béka jelképe, azt mondják. Ez volt az utolsó mondat, amit évekkal ezelőtt hallottam tőle.

Ugyanabból az okból kifolyólag, amiért nem jártam könyvtárba, szinte kizárólag új könyveket vásároltam magamnak. Ennek megfelelően folyton résen kellett lennem, lesben állnom prédára várva, éberségem egy szemvillanásra se lankadhatott, hiszen bármely pillanatban feltűnhetett egy-egy ritka, régóta keresett példány a könyvesboltokban. Amikor sikerült valami értékesre lecsapnom – és nem akarok dicsekedni, de leggyakrabban sikerült –, magamhoz öleltem az új köteteket, beléjük szagoltam, és mélyre szívtam a mámorító illatot, le egészen tudóm legeldugottabb hörgőig, végigsimítottam rajtuk, és megbámultam, mert nem tudtam betelni szépségükkel, aztán végiglapoztam őket, hogy érezzem a papírhártyák motozását az ujjbegyeimen, és meghalljam a lapok zenéjét, és az így felgyűlt benyomások végigörvénylettek a szervezetemen, és új asszociációkat ébresztettek bennem, így új ízeket is, felettebb intenzív és különös ízeket a nyelvhátamon, úgyhogy minden érzékemmel egyszerre fogtam föl ezeknek a könyveknek a valóját, míg minden sejtembe, minden egyes szövetembe beleépült új zsákmányom.

A legjobb rögtön egyetem után volt. Néhány évet úgy töltöttem el, hogy a lakásból gyakorlatilag ki se léptem – csak könyvüzletekbe látogattam el időnként –, olvastam és lassacskán elvertem a szüleim¹ után maradt egész örökséget. Amikor betöltöttem huszonnyolcadik életévemet, jelentkeztek az első nehézségek. Nemcsak, hogy a pénzből nem futotta már hosszabb időre, a házban is aggasztóan megcsappant a hely. Polcokat már régen nem használtam, könyvek tornyosultak minden zugban, a padlón, az asztalon, az erkélyen, a mosdókagyló alatt. Mozdulni is alig tudtam közöttük. Nem maradt más választásom, mint megszabadulni fölösleges és túlméretezett tárgyaitól. Elsők között az ágyamat tettem pénzzé, de később fokozatosan mindent eladtam, amit csak lehetett. Egészen rendesen kerestem, és még annál is rendezebben költöttem.

Nagyanyám továbbra is élt. Az ő foteljéhez még nem nyúltam. Még hallgatagabb lett, mint volt (nem egyszerű ezt elmagyarázni: időnként az volt az érzésem, nem elég, hogy semmiféle hangot nem bocsát ki magából, ráadásul még a külső hangokat is elnyeli, elrabolja a zörejeket is, amikhez semmi köze nincs, hogy körülötte ne maradjon semmi más, mint az igazán néma tér, csak a szó szerinti semmi). Reggelenként még eljárt a parkba. Feltételezem, hogy ott szabadult meg, óvatosan adagolva a galambjainak, mindattól a zajtól, amelyet nálunk otthon magába gyűjtött.² Az arca a ráncoktól már alig látszott. Napról napra több volt rajta azokból a kusza árkokból, mintha éjjel valami titokzatos, hosszú körmű kéz kapirgálná és vájna ki belőle mindig egy kevés húst, alvadt vért és azt a korhadt, penész-vagy zuzmóillatú törmelékét, amit nagymama az utóbbi időben tartalmazott. Tudtam, hogy ezek a körmök addig karmolásszák majd, míg egyszer csontot nem érnek, s amikor nyomukban leválnak az első koponyaforgácsok, el kell majd őt rejtenem a padlón, a lomtárban vagy valamelyik fiókban.³

Nagyanyám élt és hallgatott, én pedig könyveket vásároltam magamnak. A lakásunk elkezdett labirintusra emlékeztetni. Padlótól plafonig, faltól falig könyvek sorakoztak mindenütt. Szűk, sötét, vészjósló ösvények kígyóztak közöttük.

Időnként eltűnődöm, vajon valóban boldoggá tett-e még ez a gyűjtögetés. Vagy közönséges szenvedélybetegségről volt szó, amelynek rabja lettem, s amelyből kiverelkedni magamat már nem volt erőm? Nem tartottam a lépést saját magammal. Frissen hazahordott könyveimre már rá se néztem, mégis egyre újabbakat és újabbakat szereztem be, és minden egyes példány megvétele után ernyedtséget éreztem az izmaimban és savanyú utóíz a számban.

A pénzzel egyre rosszabbul álltam. A hellyel szintén. Pillanatnyi segítséget jelentett később, hogy nagyanyám fotelén csinos kis összeget találtam. Attól a naptól fogva az ablakpárkányon üldögélt, két fehér orosz romantikusból és az ukrán modern líra gyöngyszemeiből álló vékony könyvrétegen. Könyvoszlopok takarták el, melyek mögül mégis minden reggel kikecmergett, eltűnt a lakásból, markában négy zsömlye árával, hóna alatt pedig az én szeretett Borgesemmel. Tettem magam, hogy semmit sem vettem észre. Viszonylag nyugodt időszak állt be. Tudva, hogy mindent megengedhetek magamnak – bármilyen könyvet, amire csak kedvem szottyan –, semmiért sem aggódtam. Emiatt az olvasás is jobban ment. Kicsit behoztam a lemaradást. Hiányosságaim listájáról

naponta új címeket húztam ki.

Mindez októberben ért véget. Erre valamiért nagyon pontosan emlékszem. Sűrű, apró cseppekkel esett. A járdát rothadt levelek ezüstös kocsonyája fedte. Időről időre magam mögé tekintettem. Követtem a lépteimet, habár semmi meglepőre nem számíthattam. Könyvüzletbe kerültem. Éppen árut kaptak. Kiválasztottam magamnak, többek között, egy új Apollinaire-fordítást, valamit Camus-tól – engem magamat is meglepett, hogy nem olvastam még tőle mindent –, Cortazart, akit addig kevésbé ismertem és Marquez Száz év magányát – habár a regény már három kiadásban is megvolt, ez az utolsó szépségben mindegyiket felülmúlta, és megvolt az az előnye is, hogy nem kellett feltétlenül elolvasnom.⁴ Csak akkor jöttem rá, hogy elfogyott a pénzem, amikor a fizetésre került a sor. A zsákmányt félretettem, és hazamentem eladni a nagymamát.

Viszonylag gyorsan megvásárolták. Van egy interaktív múzeum, talán az Élő Emlékezet Múzeumának hívják, ott állították, hogy feltétlenül szükségük van valakire, aki fennhangon olvasna, főként valamikor híres írókat. Akár Borges is jöhet. Az egyetlen gondot az jelentette, hogy nagyanyám csak a galamboknak olvasott, ezt azonban ötletesen megoldották. Kitémtek néhány madarat, és egy apró körhintára szegezték őket. Most megállás nélkül köröznék körülötte, amivel talán még túl is lőttek a célon, hiszen a galambok nem mozognak állandóan. Például, amikor esznek, olyankor nyugodtak nagyon, azért is tartják, hogy a galamb a béke jelképe, de nagyanyám erre állítólag nem figyelt fel (habár szerintem egyszerűen nem érdekli). Semmit sem kérdez, csak olvassa és olvassa Borgest, sőt, könnyűszerrel be is lehet csapni, hiszen Jorge Luist más mágikus realistáktól megkülönböztetni nem tudja, utoljára egészen megrendítő részletét hallhattuk tőle a Száz év magányban. Aztán visszatértem az én Camus-mhöz.⁵

Lábjegyzetek:

1 Arról, hogy velük mi történt, most inkább nem írnék. Azt hiszem, nem is fontos.

2 A mi tökéletesen csendes házukban gyűjtött magába zajt, igen.

3 Nem, oda mégsem. Az utolsó fiókkal felszerelt bútoromat tíz lett posztmodernért adtam el.

4 Ebből a felsorolásból mindenesetre kiderül, hogy az új nevek már nem vonzottak. Becsontosodtam és megfáradtam.

5 A történet itt véget ér. Ami engem illet, feltételezem, hogy velem már semmi sem történt. Gondolom, olvastam nyugodalmasan, ameddig ki nem futottam újra a pénzből, aztán kicsit éheztem, és mert a könyveimtől megválni nem akartam, egy napon sajnós kiadtam a lelkem. A történet elején még arra gyanakodtam, hogy sokáig fogok élni – emiatt szegyenkezem is, ismerhettem volna magamat jobban. Bár az embernek gyakran tűnik úgy, hogy az, ami van, lesz is mindig. Nagymama egészen biztosan túlélte engem, aztán egy adott pillanatban valószínűleg ő is meghalt. Gondolom, emiatt a felolvasással még nem hagyott fel. Biztosan kitémtek őt is, hogy a test oszlásnak ne induljon, és mind a mai napig felolvas a halott madarainak a Száz év magányból.

Kategória: ÖrkenyLátó

Denumire autor: Papp-Zakor Ilka

Látó Szépirodalmi Folyóirat